

СТАНОВИЩЕ

от проф.д-р Мария Кирилова Баева, СУ”Св.Кл.Охридски”, ФНПП
за дисертационен труд на тема

Съвременен модел за приобщаващо образование – алтернативни педагогически услуги,
разработен от **Валентина Стоянова Милкова**

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Данни за дисертанта. Валентина Милкова се очертава като специалист с активна педагогическа и организационна дейност. Отличава се със съчетаването на практическа опитност и научно-теоретично осмисляне на проблемите на педагогиката, в частност – нагласите и приобщаващите аспекти в тази област.

Данни за докторантурата. Валентина Милкова е редовен докторант към катедра “Предучилищна и медийна педагогика” във ФНПП при СУ”Св.Кл.Охридски”. Положила е необходимите изпити. В катедрата е направено предварително обсъждане на дисертацията. *Няма допуснати нарушения по процедурата.*

Данни за дисертацията и автореферата. Дисертационният труд, както и автореферата на Валентина Милкова съответстват на изискванията от Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности при СУ ”Св.Кл.Охридски”.

Актуалност на разработвания проблем. Рецензираната дисертация е посветена на важен социално-педагогически проблем - **приобщаващо образование – алтернативни педагогически услуги**. В него докторантката се фокусира върху социалната рефлексия на общество, на учители, на родители и възможностите за формиране основите на социо-етична култура чрез реализиране на адекватен на съвременните реалности модел на приобщаващо образование.

- Трудът е с подчертано теоретико-аналитичен и практико-приложен характер.
- Дисертантката съчетава теоретичния анализ с експерименталното проучване.
- Организацията и етапите на научно-изследователската работа отговарят на изискванията за такъв вид изследване.
- Езикът и стилът на представяне на тезите и понятията е ясен и точен.
- Подготовката на докторантката и опитът ѝ в системата на образователната работа се е отразил положително в адекватното разработване на собствена научно-проучвателна концепция и постановка на проблема.
- Авторефератът обективно отразява съдържанието на дисертационния труд и е изготвен структурно в съответствие с изискванията.

Формални и съдържателни параметри на дисертационния труд. Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от катедра “Предучилищна и медийна педагогика” във ФНПП при СУ”Св.Кл.Охридски”. Той е с обем 316 страници, от които 290 страници са текст-изложение и 26 страници приложения. Структурата му включва увод, три глави и заключение. Библиографията включва 128 заглавия, от които 87 източници на кирилица и 41 на латиница. Включени са 4 приложения – описание на диагностични процедури в

контролните и експериментални групи, анкетна карта за установяване на съпричастност на специалисти към процесите на интегриране и включване, въпросници за проучването на мотивацията, нагласите и компетентностите на специалисти за работа във включваща среда, въпросник за проучване сред родители на отношението и очакванията към процесите на интегриране и приобщаване. В дисертационния труд са включени общо 21 таблици, 6 схеми, 25 диаграми и 9 графики.

Голяма част от източниците са от последните десет години и отразяват значими публикации за научната област.

Постановката на дисертационното изследване удовлетворява изискванията за защита на дисертационен труд в професионално направление 1.2.Педагогика.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на проблема и е представена целта на изследването. Дисертацията е разделена на три глави. В първата е представена постановка на проблема на базата на литературен обзор и проучване на добри практики и опит по изследваната тема, разбор на основните понятия и термини и предпоставките за изграждане на модела. Във втората глава са описани теоретико-експерименталните и организационни параметри на изследването. В трета глава е направен анализа на резултатите от изследването. В заключението са формулирани изводи и препоръки.

Основните изследователски аспекти са концентрирани в моделното предложение. Представени са основните принципи на работа в модела, изведени от принципите на предучилищната и началната училищна педагогика и съобразени с идеите за приобщаващо образование и предоставянето на алтернативни педагогически услуги, целите и задачите на педагогическото взаимодействие. Съпоставени са организационните форми на взаимодействие в детската градина и началното училище, както и тяхното планиране и са направени изводи за възможните варианти на тяхното прилагане в модела и в двете институции. Отражена е спецификата на педагогическото взаимодействие в и извън модела и за двете образователни институции. Разгледани са целодневните форми на организация в двете институции и е предложена алтернатива за реализиране на взаимодействието в един по-свободен вариант на педагогическо общуване. Структурирани са критерии, показатели и подпоказатели на изследването.

Валентина Милкова се фокусира върху аналитичните преобразувания на изнесените данни в два основни параграфа. Полученият емпиричен материал се анализира и интерпретира на основата на два подхода: анализ на данните в количествени съотношения, представени в таблици и диаграми и качествен анализ чрез обобщения.

В заключение са представени аналитични изводи по отношение на теоретичното и експерименталното изследване. Разработката следва традициите и специфичните реалности в образователната система на България и предлага подходящи, достъпни и съобразени с тази действителност алтернативи, готови да откликнат на индивидуалните нужди на всяко дете. Иновативният подход и концептуалната рамка на модела са съобразени с психолого-педагогическите характеристики на възрастта, принципите на предучилищната и началната училищна педагогика, принципите на приобщаващото образование и индивидуализирането и диференцирането на образователните цели. По принцип съм съгласна с изведените съждения. Смятам, че на места се нуждаят от известно прецизиране, но това не влияе на цялостната оценка за дисертацията.

Препоръки:

✓ Да се използват данните в подкрепа на тенденции за преобразуване на образователни структури за постигане на реални модели на приобщаване.

✓ Практическата ориентираност в дейността на Валентина Милкова се е отразила в повествователния стил в обосновката на тезата.

✓ Допуснати са и технически пропуски, като напр. повторения и пр.

Тези пропуски не омаловажават значимите постижения на труда, които е желателно да бъдат споделени с широка аудитория, тъй като авторката е успяла да разчупи дългогодишни педагогически правила при изследване на този проблем и да създаде реална представа за творчески, субектно-ориентирани решения, свързани с образователното приобщаване. От направените разностранни проучвания биха могли да се синтезират и допълнителни анализи, констатации, изводи, полезни както в теоретичен, така и в практически план.

Публикации и участия в научни форуми. Публикациите на Валентина Милкова съответстват на количественото изискване от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“. Те отразяват съществени страни от съдържанието на дисертацията и съдействат за популяризиране на резултатите от изследването.

Заключение. Дисертационният труд „Съвременен модел за приобщаващо образование – алтернативни педагогически услуги“ представлява научно изследване с качества, отговарящи на изискванията, предявени в Закона за развитие на академичния състав в Р България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Кл.Охридски”.

Въз основа на доказаните приноси, давам своята положителна оценка за дисертационния труд, автореферата, значимите за теорията и практиката резултати по отношение на възможностите за обогатяване и усъвършенстване на процесите на образователно приобщаване на деца чрез алтернативни модели, включително и педагогическите компетенции и взаимодействие.

Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научната степен „доктор“ на Валентина Милкова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

21.12.2016 г.

гр. София

.....

Проф. д-р Мария Баева